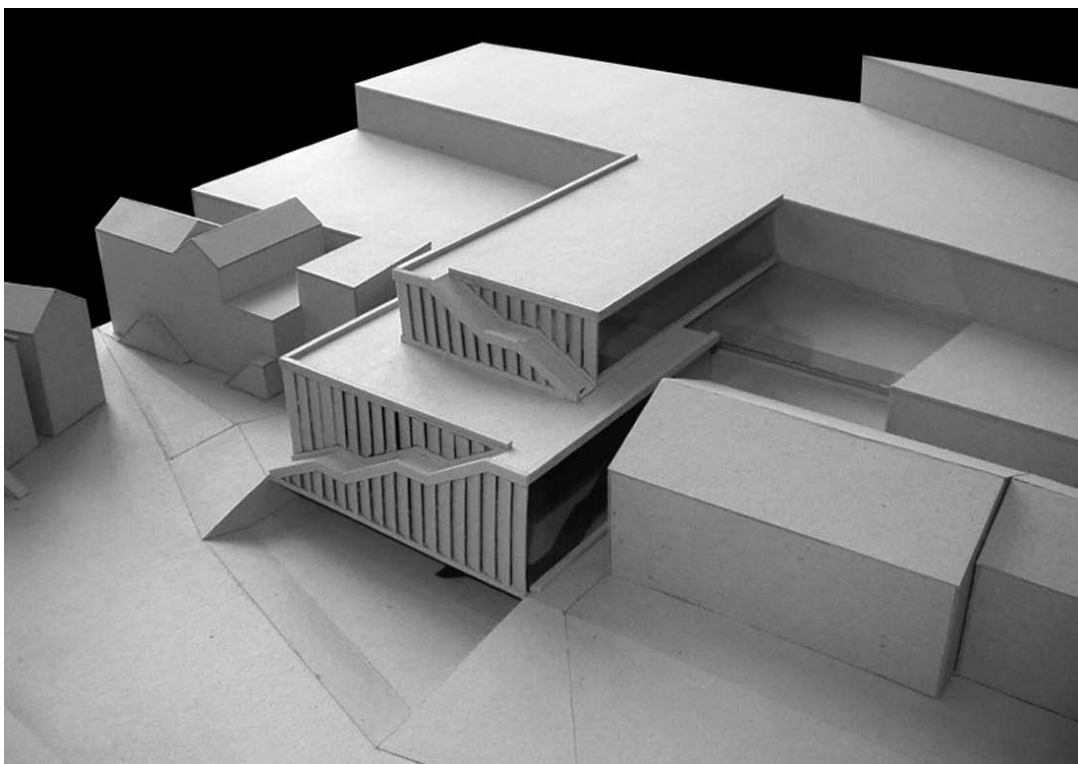

“HTIO SAM DA MUZEJ IZGLEDA KAO VINOGRAD...”

MARKITA FRANULIĆ □ Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb

IM 33 (3-4) 2002.
TEMA BROJA
TOPIC OF THIS VOLUME

Nova hrvatska muzejska
arhitektura
New Croatian Museum
Architecture

sl.1 Nagradeno arhitektonsko rješenje
Muzeja Narone, Vid, arh. Goran Rako

MARKITA FRANULIĆ: Kako je projekt nastao i u kojoj je fazi njegova realizacija?

GORAN RAKO: Projekt je nastao za javni arhitektonski natječaj za izradu idejnog rješenja Muzeja Narona na koji se javilo 40-ak radova. Žiri od 9 članova odabrao je ovaj rad kao najbolji u rujnu 2001. godine. Nakon toga obavili smo razgovore s gradom Metkovićem koji ispred Ministarstva kulture imao zadatak realizacije objekta. Potpisali smo ugovor s gradom i sad se rade projekti. Očekujemo da ćemo imati građevnu dozvolu u svibnju 2003. godine, te bi u lipnju ili srpnju mogli započeti radovi na muzeju.

MF: Koja je bila vaša osnovna ideja, misao vodilja prilikom projektiranja muzeja, s obzirom na mjesto (muzej in situ), vrijeme i ostale zadane elemente, ali i na vašu autorsku viziju?

GR: Mislim da su mjesto i vrijeme vrlo značajni ne samo

kod ovog projekta, nego kod svakog projekta. I mjesto u prostoru i mjesto u vremenu vrlo su specifični. Ta su dva mjesta, da ih tako nazovem, prostorno mjesto i vremensko mjesto ugrađeni u ideju ovog muzeja.

Bar se nadam da jesu jer sam to želio ostvariti. Mjesto u prostoru je mjesto iznad arheološkog nalaza iz rimskog doba koje je bilo otprilike 1500 godina zatrpano ispod vrtova i za koje nitko nije znao. Drugo, to je mjesto u prostoru u malenome mjestu Vidu nedaleko od Metkovića, koje ima svoje mjerilo, koje je daleko manje od mjerila koje je nekad imala Narona.

I zatim, to je mjesto u vremenu. Dakle, prelazimo iz 20. u 21. stoljeće, u vremenu u kojem se grade muzeji kako bi objašnjavali, pojašnjavali i dokazivali postojanje civilizacije na ovom tlu, ili na bilo kojem drugom, i tako dokazivali našu pupčanu vezu s europskom civilizacijom koja je stvarna i realna, a ne proklamatorska ili prigodnička.

GORAN RAKO

- Rođen 1952. u Imotskom
- Osnovnu Školu završio 1967. U Podgori
- Srednju tehničku Školu završio 1972. u Zagrebu
- Diplomirao na Arhitektonskom fakultetu u Zagrebu 1978.
- Zaposlen u projektnom birou Konstruktor d.d. u Zagrebu
- Od 2003. docent i zaposlen na Arhitektonskom fakultetu u Zagrebu

Značajniji projekti i realizacije:

- 1978.-1980. Kuća Periskop, Podgora
- 1991.-1992. Kongresni centar Nara, Japan 1. nagrada (s B. Radonić)
- 1994.-1997. Opća bolnica Nova Bila, BiH (s A. Kuzmanić, D. Marasović i B. Radonić)
- 1995. Južne arkade Mirogoja 2. nagrada (s B. Radonić)
- 2001. Muzej Naronu, Vid, Metković 1. nagrada
- 2001. Stambena zgrada Špansko, 1. nagrada (s N. Jakšić)

Nagrade i priznanja:

- 2003. nagrada "Viktor Kovačić" za najbolju realizaciju 2002. godine za stambenu zgradu na Gornjem Zametu u Rijeci

Dakle, ta dva mjesta, u vremenu i prostoru dovela su do toga da je ovaj muzej baš ovoliko koliki je i ovakav kakav je. I druga mjerila dovela su do ovog rezultata. Kao prvo, imamo mjerilo arheoloških izložaka koji su određenih dimenzija, recimo sobnih. Drugo, imamo mjerilo Augusteuma koji je iskopan na ovome mjestu i to tako da su kuće otkupljene te porušene kako bi se ispod njih moglo naći ono što se željelo naći. Zatim postoji mjerilo Vida, mjesta koje je nekad bilo tipično malo mediteransko mjesto. Danas je to, pa recimo blago, estetski kaos. Tu je i mjerilo tipičnih mediteranskih vrtova i terasa s kamenim gomilama, koji se penju sve do vrha sela i koje su meni bile glavno polazište u korištenju oblika. Nisam želio i nisam tražio oblike kako bi ovaj muzej izgledao kao kuća. Htio sam da muzej izgleda kao vinograd i da je on, zahvaljujući stubištima, u službi pješaka odnosno posjetitelja, koji se mogu nedjeljom ili po noći kada muzej ne radi po njemu penjati, vidjeti dolinu Neretve, Metković koji je nekoliko kilometara udaljen. Dakle, ta mjesta i mjerila su me dovela do ovakvog projekta. Naravno, postoji još čitav niz važnih stvari koje su nezaobilazne, na primjer, osvjetljenje. Za razliku od nekih muzeja koje gradimo u Zagrebu ili slično, gdje treba dati što više svjetla, u Dalmaciji gotovo da treba učiniti obratno jer je svjetla u tolikom obilju da se treba štiti od njega. A veći je problem štiti se od svjetla nego ga tražiti. Zbog toga su stakleni otvori isključivo na sjevernoj strani, dok su ostale strane zaštićene sistemom "kamenih škura". Osim tog, koristimo i druge materijale koji nas približavaju onome što osjećamo kao mediteransko.

MF: Kakva je bila suradnja između arheologa ili muzeologa koji su radili muzejsku koncepciju i vas kao arhitekta?

GR: Do sada nismo imali nikakvih problema. Volio bih da isto potvrdi i arheolog Emilio Marin, koji je i najzaslužniji za sve ovo što se događa, jer je on otkrio ovo mjesto, on je iskopao Naronu. Mislim da su se naše koncepcije susrele jer i on želi da arheologija koju je donio na svjetlo dana bude što bolje, što jednostavnije, što autentičnije prezentirana javnosti. Isto tako i ja mislim da su ti arheološki nalazi toliko snažni da oni moraju i dalje ostati dominantni. Tako sam odabrao izraz koji je skromniji, nazvao bih ga pristojniji ili, opet jedna krupna riječ, civiliziraniji od nekih muzeja koji su postali popularni u Europi i drugdje, koji više slave zgradu nego eksponate. Naprosto nije u mojoj prirodi da tako razmišljam. Mislim da sam ja ovdje kao arhitekt u drugom planu, a da je arheologija u prvom.

MF: Kako doživljavate ulogu arhitekta koji projektira muzej? Naime, postoje teze da je u posljednjih dvadesetak godina uloga arhitekta koji projektira muzej na neki način posvećena uloga jer se muzej doživljava kao svojevrsna katedrala novog vremena, a umjetnost kao nova religija. Stoga vas pitam što mislite o muzejskoj arhitekturi kao izjavi o identitetu neke sredine, određenog prostora, vremena, pa i politike?

GR: Osobito u posljednjih desetak godina došlo je do gotovo potpune podjele na dvije vrste muzeja, na jedne koji slave izložke i naprosto su kontejner, odnosno sadrživač izložaka, a izloščima daju maksimum svjetlosti, dobru klimu, ostvaruju dobre komunikacije i tako dalje, dakle sve što tim izloščima treba.

Druga vrsta muzeja pretvorila se, po mome mišljenju, u karikaturu pa je potpuno nevažno što se nalazi u muzeju, nego je važna sama zgrada. Tko god ode u Bilbao priča kako izgleda muzej, a kad se vrati doma gotovo se uopće ne sjeća što je u muzeju vidio. Ja sam protiv takvog holivudskog shvaćanja muzeja koji su prava čuda privatne vizije arhitekata i potpuno je nevažno što se u njima nalazi. Moj je stav suprotan.

Ako na jednoj strani opisujem arhitekturu kakvu radi Frank O'Ghery, onda na drugoj strani govorim o Renzu Pianu, koji je po meni odličan primjer autora one druge vrste muzeja. Takav je njegov muzej u Baselu i pogotovo njegova zgrada Menil kolekcije u Houstonu, koja je naprosto savršeno sagrađeni izložbeni prostor za tu kolekciju. Svi značajni arhitekti ne mogu da ne odu u Huston, a da ne pogledaju taj muzej, dok se svi "obični" ljudi koji odu pogledati postav, uopće ne sjećaju muzeja. Što se one druge vrste muzeja tiče, jedino "opraštam" Franku Lloyd Wrightu i njegovu Muzeju Guggenheim u New Yorku u kojem sam bio dok se održavala jedna izuzetna izložba ruskih konstruktivista, ali sam ih jedva gledao, iako ih obožavam. Stalno sam se muvao po rampi, spuštao se i zagledao prostor koji me potpuno okupirao. Ali mislim da to nije dobro. Nije dobro da arhitekti uzimaju toliko prostora za sebe.

Primljeno: 18. travnja 2003.

"I WANTED THE MUSEUM TO LOOK LIKE A VINEYARD..."

Goran Rako is the author of the award-winning project devised for a public invitation of tenders for elaborating the project for the Naronu Museum in Vid near Metković, the construction of which is scheduled to begin in mid 2003. Naronu is today one of the best-known archaeological sites from antiquity in Croatia. Its significance and exceptional nature of the discovered Roman sculptures and the architecture at site of the Forum/Augusteum make it a part of the world heritage.

An interview with the architect Goran Rako brings answers to questions concerning his basic idea, the thought that inspired him with respect to the place (in situ museum) and the time, as well as his vision as the author.